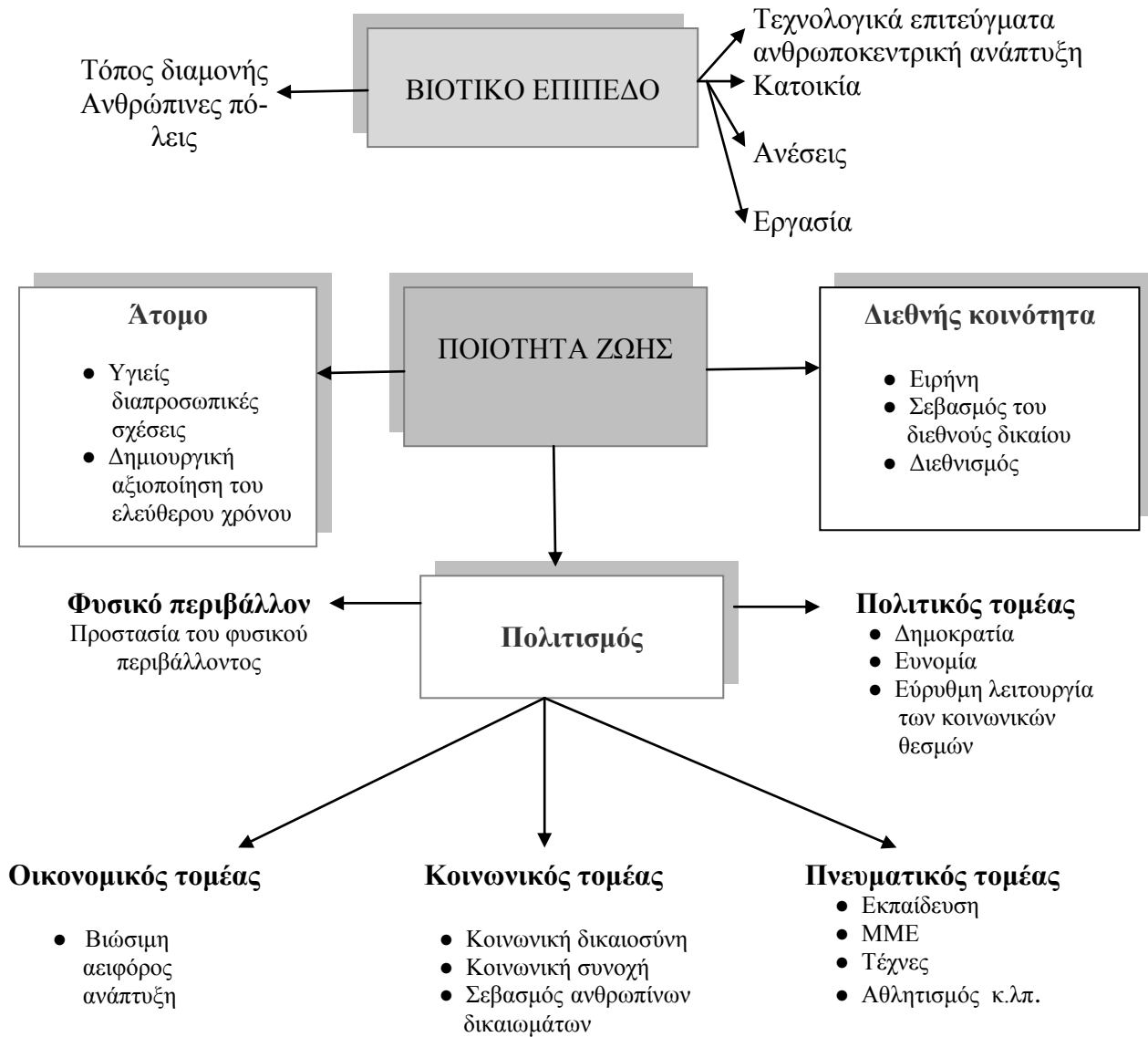

2.3. ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

Βιοτικό επίπεδο: ο βαθμός κοινωνικής, ηθικής, πνευματικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας. Ο όρος αναφέρεται στη δυνατότητα ικανοποίησης των βασικών αλλά και των πολιτιστικών αναγκών του ανθρώπου, αφού χωρίς τα απαραίτητα υλικά μέσα δεν μπορεί ο άνθρωπος να απολαμβάνει τα πολιτισμικά αγαθά.

Ευημερία: η αφθονία των αγαθών που αποτελούν βασική προϋπόθεση για μια άνετη και αξιοπρεπή διαβίωση.

Ποιότητα ζωής: με τον όρο ποιότητα, σε επίπεδο ανθρώπινης ζωής, νοείται η ύπαρξη υλικών αγαθών, το ανώτερο βιοτικό επίπεδο σε συνδυασμό με ένα ανώτερο επίπεδο πολιτιστικό, πνευματικό και ηθικό επίπεδο. Πρόκειται για έννοια-φράση με μεγάλο πλάτος, αφού περιλαμβάνει όλες τις πλευρές της ανθρώπινης ζωής, βιοτικό επίπεδο, φυσικό περιβάλλον, ευνοϊκό κοινωνικό περιβάλλον (εργασία, υγεία-περίθαλψη, κοινωνική πρόνοια, παιδεία, ψυχαγωγία, ελεύθερο χρόνο κ.λπ.), προαγωγή της επιστήμης και της τέχνης, ύπαρξη ευνομίας και ήρεμης κοινωνικής ζωής, ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων κ.λπ.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Ο όρος ποιότητα ζωής συνδέεται με την ευτυχία, ακριβώς επειδή αναφέρεται στο σύνολο των περιβαλλοντικών συνθηκών και τρόπων ζωής που συμβάλλουν στη βιολογική, πνευματική, ψυχική και κοινωνική ολοκλήρωση του ανθρώπου.

Βιολογικός-υλικός τομέας

- Η οικονομική ανάπτυξη πρόσφερε επάρκεια υλικών αγαθών.
- Λόγω της ανάπτυξης των επιστημών και ειδικά της ιατρικής εξαλείφθηκαν εστίες μόλυνσης και ασθενειών.
- Διπλασιάστηκε το όριο ζωής (πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο μέσος όρος ζωής ήταν 35 χρόνια, ενώ σήμερα είναι 78 χρόνια).
- Παρατείνεται η ζωή του ανθρώπου, απολαμβάνει μακροζωία.

Ψυχικός τομέας

- Το άτομο αισθάνεται ασφάλεια και σιγουριά.
- Βιώνει τη χαρά της ζωής με ηρεμία, γαλήνη, μα και την απολαμβάνει.
- Ανακαλύπτει το βαθύτερο νόημα του κόσμου.
- Αποκτά ισορροπία και αντιμετωπίζει με αισιοδοξία τη ζωή.

Πνευματικός τομέας

- Διακρίνεται για τη δημιουργικότητα και την αυτενέργεια.
- Διευρύνονται οι πνευματικοί του ορίζοντες.

Κοινωνικός τομέας

- Εμπνέεται από τον εθελοντισμό, προσφέρει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του στην κοινωνία (αγαθοεργία).
- Έχει αρμονικές σχέσεις με τους συνανθρώπους του.

Παράγοντες- αιτίες

A. ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Τεχνολογία

Τα τελειοποιημένα τεχνολογικά επιτεύγματα βελτίωσαν το βιοτικό επίπεδο των κοινωνιών, εκμηδένισαν τις αποστάσεις, μείωσαν τις ώρες εργασίας και αύξησαν τον ελεύθερο χρόνο του σύγχρονου ανθρώπου.

Οικονομικός παράγοντας

- Η οικονομική ανάπτυξη κυρίως των μεταπολεμικών χρόνων έκανε την κατοικία πιο άνετη. Οι σύγχρονες κατοικίες εξυπηρετούν κυρίως τις υλικές ανάγκες του ανθρώπου, αλλά με τις σύγχρονες ανέσεις τού προσφέρουν και τη δυνατότητα να απολαμβάνει μια ανώτερη ποιότητα ζωής σε σχέση με τον άνθρωπο του μεταπολεμικού κόσμου.
- Αναπτύχθηκαν τα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας.
- Δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Εργασία

- Σήμερα η εργασία δεν είναι επίμοχθη όπως στο παρελθόν.
- Η τεχνολογία άλλαξε τη μορφή της εργασίας, επέβαλε την εξειδίκευση.
- Η αύξηση της παραγωγής και η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων συνέβαλαν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

B. ΗΘΙΚΟΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ελεύθερος χρόνος - ψυχαγωγία

Οι σύγχρονες συνθήκες εργασίας και τα τεχνολογικά επιτεύγματα που χρησιμοποιούνται για τις οικιακές εργασίες αύξησαν τον ελεύθερο χρόνο του ανθρώπου με αποτέλεσμα να μπορεί να ψυχαγωγείται. Έτσι:

- ξεφεύγει από το καθημερινό του άγχος και γεύεται λίγη πρόσκαιρη χαρά
- ασχολείται με αθλοπαιδιές και με πολιτιστικές εκδηλώσεις
- ξεκουράζεται με την εναλλαγή εντυπώσεων και ποικίλων δραστηριοτήτων
- έρχεται σε επαφή με τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα και απολαμβάνει τις ωφέλειες της τέχνης.

Μόρφωση

- Αναβαθμίστηκε το μορφωτικό επίπεδο των λαών.
- Ιδρύθηκαν σχολεία και κοινωφελή ιδρύματα.
- Με τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα, χάρη στους Η/Υ, ο άνθρωπος έχει πρόσβαση στα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά αγαθά της εποχής μας. Έτσι ολοκληρώνεται πνευματικά και ηθικά, βελτιώνεται με τη διάβιου εκπαίδευση, έχει περισσότερες δυνατότητες για αυτοπραγμάτωση.

Πολιτική

Στις προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου ενισχύθηκαν τα δημοκρατικά πολιτεύματα και κατοχυρώθηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα με νόμους και θεσμούς.

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Δυτικές κοινωνίες

Το γεγονός ότι η σύγχρονη ποιότητα ζωής στις δυτικές κοινωνίες είναι αναβαθμισμένη σε σχέση με το παρελθόν αποτελεί μια αναμφισβήτητη πραγματικότητα. Ωστόσο αυτό αποτελεί τη μία όψη του νομίσματος. Παρά τα εντυπωσιακά αποτελέσματα του τεχνολογικού πολιτισμού στις προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου, υπάρχουν συνθήκες που μαρτυρούν την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Οι παράγοντες που συντείνουν στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στον ανεπτυγμένο κόσμο και οι τρόποι αντιμετώπισής τους παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Τεχνολογία - οικονομία

Η εσφαλμένη αντίληψη περί προόδου που σημαίνει κυριαρχία του τεχνοκρατισμού και της ποσότητας, η οποία εκτοπίζει την ποιότητα (ατροφία πνεύματος και ψυχής / συναισθήματος)

Η κερδοσκοπία που κατέστησε το χρήμα σκοπό και τον άνθρωπο μέσο

Ο καταναλωτισμός που μετατόπισε το κέντρο βάρους στο «έχειν» και όχι στο «είναι», αλλά και η εξειδίκευση, που οδηγεί στην πνευματική μονομέρεια

Φυσικό - δομημένο περιβάλλον

Η ζωή στις μεγαλουπόλεις, που χαρακτηρίζεται ως κοινωνία ταχύτητας με απρόσωπες σχέσεις

Η καταστροφή του περιβάλλοντος με τις βλαβερές συνέπειες στην ψυχική και σωματική υγεία του ανθρώπου

Τεχνολογία - οικονομία

Η ορθολογιστική χρήση της μηχανής είναι απαραίτητη ώστε ο άνθρωπος να καταστεί δημιουργός και όχι υποχείριο του δημιουργήματός του, γιατί σήμερα έχει κατακτήσει όργανο παραγωγής, απόλαυσης και κατανάλωσης. Η μηχανή δεν είναι ο αποδιοπομπαίος τράγος της πολιτισμικής εξέλιξης· ο άνθρωπος ευθύνεται ανάλογα για τη χρήση ή κατάχρησή της

Ο επιστήμονας απαιτείται να χρησιμοποιεί τα επιστημονικά πορίσματα για το πανανθρώπινο καλό, την υγεία, τη μόρφωση των ατόμων και όχι για πυρηνικά όπλα και στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Η πρόθεσή του επιβάλλεται να είναι αγαθή, γιατί έχει κύρος και αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση

Υιοθέτηση ενός λιτού και απλού τρόπου ζωής, στροφή στο «είναι» και όχι στο «έχει»

Φυσικό - δομημένο περιβάλλον

Αναδόμηση των πόλεων

Αποκέντρωση, που αποτελεί κίνητρο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις

Ηθικοπνευματικός πολιτισμός

Η κρίση των ΜΜΕ
(αποχαυνωτικά πρότυπα)
και η απραξία των διανοουμένων

Η αδυναμία των φορέων αγωγής
(οικογένεια και σχολείο)
να νοηματοδοτήσουν τη ζωή
των νέων με υψηλές αξίες

Ηθικοπνευματικός πολιτισμός

Η εύρυθμη λειτουργία των θεσμών και κυρίως της οικογένειας και των ΜΜΕ μπορεί να αντισταθμίσει την κατάσταση. Κατ' αρχάς, ο υπό αμφισβήτηση οικογενειακός θεσμός χρειάζεται να λειτουργήσει με προοπτική του σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού. Τα ΜΜΕ είναι αναγκαίο να ενημερώνουν σφαιρικά και πολυδιάστατα, πέρα από μηχανισμούς παραπληροφόρησης, ώστε να διαμορφώνουν θετικά την παγκόσμια κοινή γνώμη, χωρίς υστεροβουλίες και σκοπιμότητες Ανθρωποκεντρική παιδεία που θα στηρίζεται στην προσπάθεια για καλλιέργεια του πνεύματος και του ήθους, γιατί έτσι ο άνθρωπος θα προβληματιστεί και θ' απορρίψει το προβαλλόμενο καταναλωτικό μοντέλο ζωής και αντιλήψεις που ναρκώνουν τη σκέψη του και τον αλλοτριώνουν

Οι πνευματικοί ηγέτες οφείλουν να διαφωτίζουν τους ανθρώπους, αφού ο ρόλος τους είναι κυρίως κοινωνικός και παιδαγωγικός

Πολιτική Πολιτική

Η υποταγή της πολιτικής εξουσίας στα συμφέροντα των οικονομικά ισχυρών και η κρίση της δημοκρατίας

Ο ατομικισμός και η ηθική του συμφέροντος, που ενισχύουν τον ανταγωνισμό και την ηθική σήψη

Η έξαρση του φανατισμού με ό,τι αυτός συνεπάγεται

Η πολιτεία έχει χρέος να επιδείξει μέριμνα για την εξασφάλιση αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου και να καταβάλει ουσιαστική προσπάθεια για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις πόλεις, τη δικαιότερη οργάνωση της κοινωνίας κ.ά. Απαιτείται επίσης σύγχρονο νομικό πλαίσιο, ενίσχυση της δημοκρατίας και εξυγίανση της πολιτικής εξουσίας, ώστε να υπηρετεί το πανανθρώπινο καλό (κράτος πρόνοιας και δικαιοσύνης). Αναγκαία είναι και η ενεργός συμμετοχή του πολίτη στη δημόσια ζωή, χωρίς κομματισμούς και εμπάθειες, με γνώμονα το κοινό καλό και τη στήριξη του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η ανάληψη των υποχρεώσεών μας δίνει το δικαίωμα να ελέγχουμε την εκάστοτε εξουσία, η οποία οφείλει να σέβεται τον πολίτη και να τηρεί το κανονιστικό πλαίσιο της κοινωνίας

με αγαθή προαίρεση χωρίς να δημαγωγεί. Η δημοκρατία χρειάζεται πολίτες συνειδητοποιημένους και πρόθυμους στην προσπάθεια της πολιτικής ομαλότητας

Η ύπαρξη πολιτικής συνείδησης και η ενσυνείδητη εφαρμογή των νόμων, ώστε οι πολίτες ν' αντιληφθούν τα καθήκοντά τους και να δράσουν με άξονα το πνεύμα συνεργασίας και κοινωνικότητας, αποτρέποντας φαινόμενα κοινωνικής παραβατικότητας, που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό και τη δυστυχία

Διεθνής κοινότητα

Η παγκοσμιοποίηση που αλλοτριώνει την εθνική ταυτότητα των λαών και τους απομακρύνει από υγιείς παραδοσιακές αξίες

Διεθνής κοινότητα

Η επαφή με την παράδοση, δηλαδή με τα ζωντανά στοιχεία του παρελθόντος, αποτελεί ισχυρό αντέρεισμα για την προώθηση διαχρονικών και άφθαρτων αξιών, προκειμένου ο σύγχρονος άνθρωπος να πορευθεί στον δρόμο της αγάπης και της ειρήνης, της συμφιλίωσης με τον συνάνθρωπο και τη φύση, χωρίς εκδικητικές τάσεις και κατακτητική μανία. Η παράδοση δίνει το έναυσμα για γνώση του παρελθόντος, γεγονός που αποτελεί κινητήριο μοχλό για την πρόοδο και την ποιότητα ζωής

Ατομική ευθύνη

Αδιαφορία, ηθικός αμοραλισμός, ατομικισμός, υπερκαταναλωτισμός, υλισμός, ευδαιμονισμός, ιδιώτευση

Ατομική ευθύνη

Η αυτοκριτική αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για τη διάπλαση προσωπικοτήτων με μέτρο και αίσθηση του καθήκοντος, ώστε να υπερβούμε την αδιαφορία και την ιδιοτέλεια καθώς και να ιεραρχήσουμε τις ανάγκες μας πάνω σε μια βάση ορθή και όχι αποκλειστικά στο χρήμα

Το άτομο οφείλει να επιδιώκει την ποιότητα στη ζωή του, δίνοντας έμφαση στην πνευματικότητα και την ηθικότητα με σκοπό την κατάκτηση της αυτογνωσίας. Ειδικότερα, επιβάλλεται να βλέπει τον κόσμο με κριτική ματιά, να επιδεικνύει δύναμη ψυχής και αντίσταση στη μαζοποίηση, τον υλισμό και τον ατομικισμό, να ιε-

ραρχει τις ανάγκες του, να επιδιώκει τη γνήσια ψυχαγωγία και να σέβεται τη φύση, προκειμένου να απολαμβάνει ένα ανώτερο επίπεδο ζωής.

Τρίτος κόσμος

Στις υπανάπτυκτες χώρες είναι σαφές ότι δεν γίνεται λόγος για ποιότητα ζωής, αφού οι συνθήκες δεν το επιτρέπουν. Συγκεκριμένα, ο τρίτος κόσμος υποφέρει διότι εκεί επικρατούν:

- ✓ υψηλά ποσοστά ανεργίας, αδυναμία επαγγελματικής απασχόλησης
- ✓ άθλιες συνθήκες επιβίωσης και διαβίωσης (π.χ. υποσιτισμός, αβιταμίνωση, έλλειψη πόσιμου νερού, απουσία αποχετευτικού δικτύου)
- ✓ ασθένειες και λιμοί· το πλήθος των λοιμωδών νοσημάτων, η έλλειψη φαρμάκων και η απουσία εμβολισμών αποδεκατίζουν τους πληθυσμούς, που παρουσιάζουν υψηλό δείκτη θνησιμότητας κυρίως στην παιδική ηλικία
- ✓ αναλφαβητισμός, πνευματικός σκοταδισμός, προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες που εγκλωβίζουν και περιχαρακώνουν τη σκέψη
- ✓ ολοκληρωτικά καθεστώτα, κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πόλεμοι, βία και δουλεία
- ✓ υπερπληθυσμός λόγω της απουσίας οικογενειακού προγραμματισμού.